

การย่อความ เป็นการจับใจความสำคัญของเรื่อง แล้วนำใจความสำคัญของเรื่องมาเรียบเรียงใหม่ให้เป็นสำนวนภาษาของผู้ย่อเอง โดยเขียนให้ถูกต้องตามรูปแบบของย่อความ

การย่อความที่ดี ผู้ย่อต้องอ่านเรื่องให้เข้าใจและจับใจความสำคัญให้ได้ แล้วนำใจความสำคัญมาเรียบเรียงใหม่ให้สั้นด้วยถ้อยคำที่สละสลวย กระชับ เข้าใจง่าย ได้ใจความถูกต้องตามเนื้อเรื่องเดิม

ใจความสำคัญคือ ประโยคหรือข้อความสำคัญของย่อหน้า ถ้าตัดส่วนข้อความนั้นออกจะทำให้เสียความ ประโยคใจความสำคัญอาจจะอยู่ตอนต้นของย่อหน้า กลางย่อหน้า หรือท้ายย่อหน้า

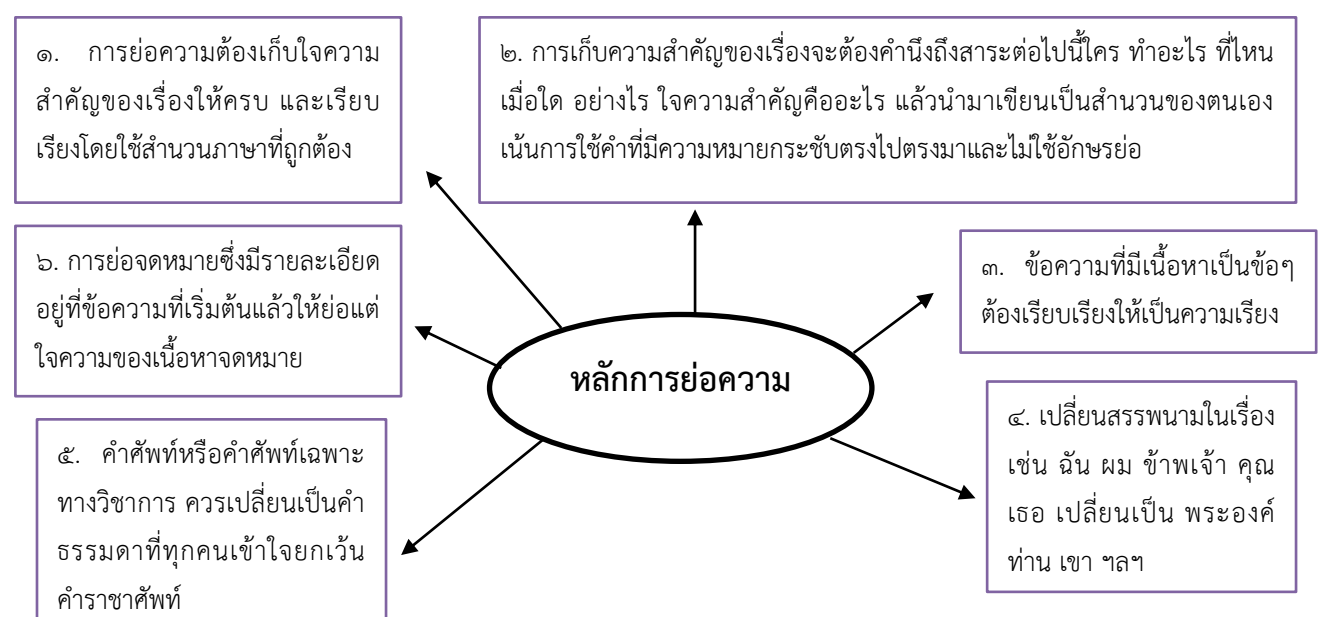
ผลความ คือ ข้อความที่เป็นส่วนขยายความ หากตัดข้อความส่วนนั้นออกก็ยังคงใจความสำคัญเดิม ลักษณะของผลความ จะเป็นการบอกรายละเอียดหรือคำนิยามความหมาย การยกตัวอย่างประกอบ การเปรียบเทียบกับสำนวน โวหาร หรือการอ้างข้อมูลอ้างอิงเป็นสถิติ หลักฐาน

ชนิดของการย่อความและการสรุปความ

โดยทั่วไปแล้วการย่อความและสรุปความ มี ๓ ชนิด คือ

๑. การย่อความและการสรุปความจากการอ่านบทร้อยกรอง เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ฯลฯ
๒. การย่อความและการสรุปความจากการอ่านบทร้อยแก้ว คือ การย่อความและการสรุปความของ ความเรียงต่างๆ เช่น บทความ เรื่องสั้น นิทาน จดหมาย เรื่องเล่า และสารคดี ฯลฯ
๓. การย่อความและการสรุปความที่ได้จากการฟัง ทั้งบทร้อยแก้วและบทร้อยกรอง เช่น ย่อข่าว ย่อบทร้อย กรอง ย่อคำปราศรัย ย่อการอภิปรายหรือการสัมมนา ย่อการฟังเรื่องเล่าต่างๆ จากบทร้อยแก้ว และบทร้อย กรอง ฯลฯ

หลักการย่อความ แบบของย่อความแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่เป็นคำนำ เป็นส่วนที่เขียนในย่อหน้า แรก เพื่อให้ผู้อ่านทราบที่มาของเรื่อง ว่าเป็นเรื่องประเภทใด หากไม่มีชื่อเรื่อง ผู้ย่อต้องตั้งชื่อเรื่องด้วย ส่วนที่ ๒ เป็นใจความสำคัญของเรื่อง คือส่วนที่นำเนื้อหามาเรียบเรียงแล้วตามวิธีการเขียนย่อความ ต้องเขียนให้เป็นย่อ หน้าเดียว

๑. การเขียนคำนำในย่อความ

๑.๑. ย่อความจากบทร้อยกรอง บอกประเภทของคำประพันธ์ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ที่มาของเรื่อง (หนังสืออะไร หน้าที่เท่าใด) รูปแบบดังนี้

ย่อความ.....(กลอนบทละคร กลอนสุภาพ กาพย์ โคลง ร่าย ฉันท์) เรื่อง.....
ของ.....ตอน.....จาก.....หน้า.....
ความว่า

๑.๒. ย่อความจากความเรียงร้อยแก้ว บอกประเภทของความเรียงร้อยแก้ว ชื่อเรื่อง ผู้แต่ง จากหนังสืออะไร หน้าที่เท่าใด รูปแบบดังนี้

ย่อความ (บทความ สารคดี นิทาน นิยาย อื่นๆ) เรื่อง.....ของ.....
จากวารสาร.....ปีที่.....ฉบับที่.....หน้า.....ถึงหน้า.....
ความว่า

๑.๓. ย่อความจากประกาศ แจ้งความ แลงการณ์ ระเบียบคำสั่ง กำหนดการ บอกชื่อประเภทของประกาศ เรื่องอะไร ของใคร ให้แก่ใคร วันเดือนปีที่ออก ดังนี้

ย่อความ (ประกาศ แจ้งความ แลงการณ์ ระเบียบคำสั่ง กำหนดการณ์) เรื่อง.....
ของ.....ลงวันที่.....ความว่า

๑.๔. ย่อความจากพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท โอวาท ปาฐกถา สุนทรพจน์ คำปราศรัย ระบุว่า เป็นพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท ของใคร แสดงแก่ใคร เรื่องอะไร ในโอกาสใด แสดง ณ สถานที่ใด เมื่อใด เมื่อไร ดังนี้

ย่อความ (พระบรมราโชวาท โอวาท ปาฐกถา สุนทรพจน์ คำปราศรัย) ของ.....
พระราชทานแก่.....เรื่อง.....ในโอกาส.....ณ.....
เมื่อวันที่.....ความว่า

๑.๕. ย่อความที่เป็นจดหมาย ระบุว่า เป็นจดหมายของใคร ถึงใคร เรื่องอะไร ลงวันที่เท่าไร ดังนี้

ย่อความจดหมายของ.....ถึง.....เรื่อง.....ลงวันที่.....
.....ความว่า

๑.๖. ย่อความจากหนังสือราชการ ระบุว่า เป็นหนังสือราชการของใคร ถึงใคร เรื่องอะไร เลขที่เท่าไร ลงวันที่เท่าไร ดังนี้

ย่อความหนังสือราชการของ.....ถึง.....เรื่อง.....
เลขที่.....ลงวันที่.....ความว่า

๒. การย่อเนื้อเรื่อง อ่านเนื้อเรื่องให้จับใจความสำคัญไว้ทั้งพลความไป โดยไม่เสียใจความหลักเกลาความให้สละสลวย หากผู้ย่อต้องการความมั่นใจในการค้นหาใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า อาจใช้หลัก ๕W ๑H กล่าวคือนำข้อความในเรื่องมาตอบคำถามให้ได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม่และอย่างไร

หากเรื่องที่ต้องการย่อเป็นร้อยกรองให้ถอดคำประพันธ์ก่อน แล้วหาคำ ประโยค ข้อความ ที่เป็นใจความสำคัญนำมาเรียบเรียงให้สละสลวยตรงตามเรื่องเดิม ดังตัวอย่าง

ไทยรวมกำลังตั้งมั่น

ไทยรวมกำลังตั้งมั่น	จะสามารถป้องกันชนแข็ง,
ถึงแม้ศัตรูผู้มีแรง	มายุทธ์แย่งก็จะปลาทไป
ขอแต่เพียงไทยเราอย่าพลาญญาติ;	ร่วมชาติร่วมจิตเป็นข้อใหญ่;
ไทยอย่ามุ่งร้ายทำลายไทย,	จงพร้อมใจพร้อมกำลังระวังเมือง.
ให้นานาภาษาเขานิยม	ชมเกียรติยศฟูเฟื่อง;
ช่วยกันบำรุงความรุ่งเรือง	ให้ชื่อไทยกระเดื่องทั่วโลก.
ช่วยกันเต็มใจใฝ่ผดุง	บำรุงทั้งชาติศาสนา
ให้อยู่จนสิ้นดินฟ้า	วัฒนาเกิดไทย, โชโย!

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๒๕๓๗)

ถอดความได้ว่า

เมื่อใดที่คนไทยพร้อมใจกัน รวมกำลังให้มั่นคง แข็งแรง อย่าแตกความสามัคคี อย่าทำร้ายคนไทยด้วยกันเอง เมื่อนั้นคนไทยก็สามารถป้องกันข้าศึกที่จะเข้ามารุกรานประเทศได้ คนไทยต้องร่วมมือ รวมพลังใจให้เป็นหนึ่งเดียว เป็นพลังหลักอันสำคัญของชาติ หมั่นทำนุบำรุงประเทศชาติและพระศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง ก้องไปทั่วโลก นานาประเทศก็จะสรรเสริญ ยกย่อง ยอมรับ และชื่นชมชาวไทยและประเทศไทยไปตราบชั่วกาลนาน

หากำ ประโยค ข้อความ ที่เป็นใจความของข้อความนี้ จะได้ว่า คนไทยมั่นคงเข้มแข็ง อย่าแตกความสามัคคี ทำนุบำรุงชาติและพระศาสนา เจริญรุ่งเรือง นานาประเทศสรรเสริญยกย่อง นำมาเขียนเป็นใจความที่สละสลวย สมบูรณ์ ตรงตามเนื้อเรื่องเดิมดังนี้

คนไทยต้องพร้อมใจกัน เข้มแข็ง มั่นคง อย่าแตกความสามัคคีกัน อย่าทำร้ายกันเอง คนไทยก็จะสามารถป้องกันข้าศึกใดๆ ที่เข้ามารุกรานได้ต้องรวมพลังใจให้เป็นพลังหลักอันสำคัญของชาติ ป้องกันชาติ หมั่นทำนุบำรุงประเทศชาติและพระศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองไปทั่วโลก นานาประเทศก็จะสรรเสริญ ยกย่องชาวไทยและประเทศไทยไปตราบชั่วกาลนาน

เมื่อนำวิธีการตั้งและตอบคำถามว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และอย่างไร มาช่วยในการหาใจความ ของข้อความนี้ได้ดังนี้

ใคร	• คนไทย
ทำอะไร	• เข้มแข็ง มั่นคง สามัคคี อย่าทำร้ายกัน ทำนุบำรุงประเทศและพระศาสนาให้รุ่งเรือง
ที่ไหน	• ในประเทศไทย
เมื่อไร	• ตลอดชีวิตของคนไทยทุกคน
อย่างไร	• คนไทยต้องเข้มแข็ง มั่นคง อย่าแตกความสามัคคีกัน อย่าทำร้ายกันเอง ต้องทำนุบำรุงประเทศและพระศาสนาให้รุ่งเรือง นานาประเทศจะสรรเสริญ ยกย่อง ชื่นชม ชาวไทยและประเทศไทยตลอดไป

(คู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย คิดและเขียนเชิงสร้างสรรค์ : เรียงความ ย่อความและสรุปความ ช่วงชั้นที่ ๒-ช่วงชั้นที่ ๔)